

Svensk författningssamling

Lag om ändring i föräldrabalken

Utfärdad den 30 april 2026

SFS 2026:490

Publicerad
den 6 maj 2026

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om föräldrabalken²

dels att 19 kap. 19 § ska upphöra att gälla,

dels att 10 kap. 18 §, 11 kap. 4, 15–21, 23 och 27 §§, 12 kap. 2–4, 9 och 16 §§, 14 kap. 2, 15, 18, 19, 24 och 25 §§, 16 kap. 1, 3–5, 7, 8 och 10 a–14 §§, 19 kap. 13, 17, 18 och 20 §§ och 20 kap. 11 § och rubrikerna närmast före 16 kap. 3, 5 och 14 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 18 kap., tjugosex nya paragrafer, 11 kap. 4 a, 4 b, 12 a–12 c, 15 a, 16 a, 17 b, 17 c, 19 c och 23 a §§, 12 kap. 7 a, 9 a, 16 a och 16 b §§, 14 kap. 18 a §, 16 kap. 6 a, 8 a, 11 a och 11 b §§ och 19 kap. 3, 7 a, 13 a, 14 a, 17 a och 18 a §§, och närmast före 11 kap. 4, 15, 18, 19, 23 och 27 §§, 16 kap. 6 a § och 19 kap. 3, 13, 17, 17 a, 18 och 20 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det närmast före 11 kap. 1 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”God man i förmyndares ställe”, närmast före 11 kap. 2 § en ny rubrik som ska lyda ”God man vid intressekonflikt”, närmast före 11 kap. 3 § en ny rubrik som ska lyda ”God man för bortavariande och andra”, närmast före 11 kap. 5 § en ny rubrik som ska lyda ”Den gode mannens behörighet och förhållandet till tredje man”, närmast före 11 kap. 7 § en ny rubrik som ska lyda ”När ett förvaltare ska anordnas”, närmast före 11 kap. 8 § en ny rubrik som ska lyda ”Den enskildes och förvaltarens behörighet”, närmast före 11 kap. 12 § en ny rubrik som ska lyda ”Kompetens- och lämplighetskrav”, närmast före 11 kap. 13 § en ny rubrik som ska lyda ”Flera gode män eller förvaltare”, närmast före 11 kap. 24 § en ny rubrik som ska lyda ”Ställföreträdarens yttrande”, närmast före 11 kap. 25 § en ny rubrik som ska lyda ”Behörig överförmyndare och domstol”, närmast före 19 kap. 1 § en ny rubrik som ska lyda ”Om överförmyndare och överförmyndarnämnd”, närmast före 19 kap. 5 § en ny rubrik som ska lyda ”Val av överförmyndare och ledamöter i överförmyndarnämnd”, närmast före 19 kap. 15 § en ny rubrik som ska lyda ”Ekonomiska förmåner” och närmast före 19 kap. 16 § en ny rubrik som ska lyda ”Kommunallagens tillämplighet”.

10 kap.

18 § En ansökan om att en förmyndare ska förordnas eller entledigas får göras av överförmyndaren, förmyndare, vårdnadshavare, den underårige själv, om han eller hon har fyllt 16 år, samt av hans eller hennes sambo och

¹ Prop. 2025/26:92, bet. 2025/26:CU22, rskr. 2025/26:222.

² Balken omtryckt 1995:974.

Senaste lydelse av 19 kap. 19 § 2014:886.

närmaste släktingar. Rätten ska självant ta upp en sådan fråga, när det finns anledning till det.

I ett ärende som avses i första stycket ska rätten ge en underårig som fyllt 16 år tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

11 kap.

God man vid sjukdom och liknande förhållanden

4 § Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande behöver hjälp med sina ekonomiska eller personliga angelägenheter, ska ett godmanskap anordnas för honom eller henne. Ett godmanskap ska dock inte anordnas om den enskilde kan antas få sitt hjälpbehov tillgodosett på ett mindre ingripande sätt.

För att ett godmanskap ska anordnas krävs att den enskilde samtycker till det. Samtycke krävs dock inte om den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening hämtas in.

Ett godmanskap ska begränsas utifrån den enskildes behov.

4 a § En fråga om att anordna ett godmanskap enligt 4 § prövas av överförmyndaren.

Om den enskilde, hans eller hennes förmyndare, make eller sambo eller närmaste släktingar eller en framtidsfullmaktshavare motsätter sig att ett godmanskap anordnas ska överförmyndaren överlämna ärendet till rätten för prövning. Detsamma gäller om överförmyndaren bedömer att ett godmanskap inte bör anordnas.

Om en fråga enligt första stycket uppkommer i ett ärende om förvaltarskap, är rätten också behörig att pröva frågan.

4 b § När överförmyndaren eller rätten anordnar ett godmanskap enligt 4 § ska samtidigt en god man förordnas att utföra uppdraget.

Om en god man i något annat fall ska förordnas på grund av ett godmanskap enligt 4 § görs det av överförmyndaren.

12 a § Den som på grund av sin anställning åtar sig uppdrag som god man eller förvaltare får förordnas som sådan ställföreträdare, om det finns särskilda skäl.

12 b § En person som förordnas till god man enligt 4 § eller förvaltare ska genomgå en utbildning om vad ett sådant ställföreträdarskap innebär. En sådan utbildning ska genomföras senast inom tre månader från dagen för förordnandet.

12 c § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om lämplighetskontrollen och om utbildning för gode män och förvaltare. Föreskrifterna får innehålla undantag från utbildningskravet i 12 b §.

Handläggningen

15 §³ En ansökan om att förordna en god man enligt 1–3 §§, eller att anordna ett godmanskap enligt 4 § eller ett förvaltarskap får göras av en förmyndare, av den som ansökan avser, om han eller hon har fyllt 16 år, och

³ Senaste lydelse 2017:311.

av hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar. En ansökan om att anordna ett godmanskap enligt 4 § eller ett förvaltarskap får också göras av en framtidsfullmaktshavare.

En ansökan om att anordna ett förvaltarskap får också göras av överförmyndaren eller en god man som avses i 4 §.

15 a § När det finns anledning till det ska överförmyndaren självant pröva en fråga om att anordna ett godmanskap enligt 4 § eller att förordna en god man eller förvaltare.

Rätten ska, när det finns anledning till det, självant pröva en fråga om att anordna ett förvaltarskap. Om rätten i ett annat fall än som avses i 4 a § tredje stycket anser att det finns behov av att anordna ett godmanskap enligt 4 §, ska den anmäla det till överförmyndaren.

16 §⁴ I ett ärende om att förordna en god man eller förvaltare eller att anordna ett godmanskap enligt 4 § eller ett förvaltarskap för någon som har fyllt 16 år ska den enskilde ges tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

I ett ärende enligt första stycket ska även den enskildes make eller sambo, barn, framtidsfullmaktshavare och vårdinrättningar ges tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövt. Yttranden ska också, om det behövs, inhämtas från andra närstående samt från den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och den eller de nämnder som utövar regionens ledning av omsorgsverksamheten. Rätten ska inhämta ett yttrande från överförmyndaren, om det inte är obehövt.

Myndigheter och inrättningar som anges i andra stycket är skyldiga att lämna sådana uppgifter som kan vara av betydelse i ärendet.

16 a § Den som en fråga om att anordna ett godmanskap eller förvaltarskap avser ska höras muntligen, om det kan ske utan skada för honom eller henne och det inte är uppenbart att han eller hon inte förstår vad saken gäller. Den enskilde behöver dock inte höras muntligen om han eller hon själv har gjort ansökan eller medgett att ett godmanskap eller förvaltarskap anordnas eller det annars finns särskilda skäl.

17 § Innan rätten anordnar ett förvaltarskap ska den inhämta läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd. Detsamma gäller överförmyndaren eller rätten i ett ärende om att anordna ett godmanskap enligt 4 §, när den enskilde inte har lämnat sitt samtycke.

17 a §⁵ Om det hos överförmyndaren uppkommer en fråga om huruvida det finns ett behov av att anordna ett förvaltarskap, får överförmyndaren inhämta utredning enligt 17 §.

Om överförmyndaren ansöker hos rätten om att ett förvaltarskap ska anordnas, ska överförmyndaren tillsammans med ansökan ge in de yttranden och den utredning som hämtats in enligt 16 och 17 §§. Överförmyndaren ska också lämna förslag på en förvaltare.

17 b § Om överförmyndaren enligt 4 a § överlämnar ett ärende om godmanskap till rätten, ska överförmyndaren ge in de yttranden och den utredning som hämtats in enligt 16 och 17 §§. Överförmyndaren ska också

⁴ Senaste lydelse 2019:838.

⁵ Senaste lydelse 2014:886.

lämna förslag på en god man, om inte överförmyndaren själv bedömer att ett godmanskap inte bör anordnas.

SFS 2026:490

17 c § I ett ärende om att anordna ett förvaltarskap, får rätten uppdra åt överförmyndaren att inhämta yttranden enligt 16 § andra stycket och utredning enligt 17 §. Detsamma gäller i ett ärende om att anordna ett godmanskap enligt 4 § som handläggs av rätten.

På begäran av rätten ska överförmyndaren lämna förslag på en god man eller förvaltare, om det inte finns särskilda skäl mot det.

Interimistiskt beslut

18 § Om ett slutligt beslut inte kan meddelas omedelbart i ett ärende om att anordna ett godmanskap enligt 4 § eller ett förvaltarskap, får rätten besluta att anordna ett godmanskap eller förvaltarskap för tiden till dess ärendet slutligt avgörs, om den enskildes angelägenheter kräver omedelbar vård eller ett dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara för den enskildes person eller egendom. Ett sådant beslut om att anordna ett godmanskap enligt 4 § får under samma förutsättningar meddelas av överförmyndaren när den är behörig att besluta i frågan. Ett beslut enligt första eller andra meningen får meddelas även för den som är underårig att gälla från och med den dag då han eller hon fyller 18 år.

Om ett slutligt beslut inte kan meddelas omedelbart i ett ärende om att förordna en god man eller förvaltare, får överförmyndaren förordna en god man eller förvaltare för tiden till dess ärendet slutligt avgörs, under samma förutsättningar som anges i första stycket.

Innan ett beslut enligt första eller andra stycket meddelas ska den enskilde ha fått tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan större tidsförlust och utan skada för honom eller henne.

Upphörande och entledigande

19 §⁶ Om en god man eller förvaltare inte längre behövs, ska godmanskapet eller förvaltarskapet upphöra. Ett godmanskap enligt 4 § ska också upphöra om den enskilde inte samtycker till godmanskapet, om den enskildes tillstånd är sådant att samtycke kan lämnas.

En god man som har förordnats enligt 3 § 1–5 ska entledigas så snart den som förordnandet avser begär det. När en god man eller förvaltare har slutfört sitt uppdrag, ska han eller hon genast anmäla det till överförmyndaren.

En god man eller förvaltare har rätt att på begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Om godmanskapet eller förvaltarskapet ska fortsätta, är den gode mannen eller förvaltaren dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts, om inte annat följer av 19 a §. En ny god man eller förvaltare ska förordnas så snart som möjligt.

19 a §⁷ Skyldigheten enligt 19 § tredje stycket att kvarstå som en god man eller förvaltare gäller inte om en god man som har förordnats enligt 4 § eller en förvaltare har skälig orsak att bli entledigad innan en ny god man eller förvaltare har utsetts.

Sker ett entledigande med stöd av första stycket, ska godmanskapet eller förvaltarskapet upphöra, om överförmyndaren har vidtagit alla rimliga åt-

⁶ Senaste lydelse 2014:886.

⁷ Senaste lydelse 2014:886.

19 b §⁸ Ett beslut om att ett förvaltarskap ska upphöra meddelas av rätten.

Ett beslut om att ett godmanskap ska upphöra meddelas av överförmyndaren. Om någon av de som anges i 4 a § andra stycket första meningen motsätter sig att ett godmanskap enligt 4 § upphör ska överförmyndaren dock överlämna ärendet till rätten för prövning. Detsamma gäller om överförmyndaren bedömer att ett sådant godmanskap inte bör upphöra. Rätten beslutar också om att ett godmanskap ska upphöra med stöd av 19 a § andra stycket.

Ett beslut om att entlediga en god man eller förvaltare med stöd av 19 a § första stycket meddelas av rätten. I övriga fall beslutar överförmyndaren om entledigande av en god man eller förvaltare.

19 c § I ett ärende om att ett förvaltarskap ska upphöra, får rätten uppdra åt överförmyndaren att inhämta yttranden enligt 16 § andra stycket och utredning enligt 17 §. Detsamma gäller i ett ärende om upphörande av ett godmanskap enligt 4 § som handläggs av rätten.

20 § En god man eller förvaltare som gör sig skyldig till missbruk eller försummelse vid utövandet av sitt uppdrag eller som kommer på ekonomiskt obestånd och på grund av detta är olämplig för uppdraget eller som av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha uppdraget, ska entledigas.

Uppkommer en fråga om att enligt första stycket entlediga en god man eller förvaltare och kan ett slutligt beslut inte meddelas omedelbart, får överförmyndaren besluta att den gode mannen eller förvaltaren ska skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs, om ett dröjsmål skulle medföra fara för den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser.

21 § En ansökan om entledigande av en god man eller förvaltare och om upphörande av ett godmanskap eller förvaltarskap får göras av någon av de som avses i 15 § första stycket, eller av den gode mannen eller förvaltaren. En ansökan om upphörande av ett förvaltarskap får också göras av överförmyndaren.

Rätten eller överförmyndaren får också självmant ta upp en fråga som avses i första stycket och som de enligt 19 b § är behöriga att avgöra.

I ett ärende enligt denna paragraf ska rätten eller överförmyndaren ge den enskilde tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Ändring av ett godmanskap eller förvaltarskap

23 § Rätten ska pröva om omfattningen av ett förvaltarskap bör ändras om någon av de som anges i 15 § första stycket, överförmyndaren eller förvaltaren ansöker om det. Rätten får också utan ansökan göra en sådan prövning.

Överförmyndaren ska pröva om omfattningen av ett godmanskap bör ändras, om någon av de som anges i 15 § första stycket eller den gode mannen ansöker om det. Överförmyndaren får också utan ansökan göra en sådan prövning. I fråga om ett godmanskap enligt 4 § ska överförmyndaren dock överlämna ärendet till rätten för prövning om någon av de som anges i 4 a § andra stycket första meningen motsätter sig att godmanskapet ändras. Detsamma gäller om överförmyndaren bedömer att ett godmanskap inte bör ändras.

⁸ Senaste lydelse 2017:311.

Om en fråga enligt andra stycket uppkommer i ett ärende om förvaltar-
skap, är rätten också behörig att pröva frågan.

23 a § Innan rätten eller överförmyndaren meddelar ett beslut enligt 23 §, ska den gode mannen eller förvaltaren ges tillfälle att yttra sig. Detsamma gäller för den enskilde, om det kan ske. Rätten ska även ge överförmyndaren tillfälle att yttra sig.

Kan ett slutligt beslut inte meddelas omedelbart, får rätten eller överförmyndaren, om överförmyndaren är behörig att besluta i ärendet, besluta i frågan för tiden till dess ärendet avgörs, om ett dröjsmål skulle medföra fara för den enskildes person eller egendom. I fråga om ett sådant beslut tillämpas 18 § tredje stycket.

I ett ärende om att ett förvaltarskap ska ändras, får rätten uppdra åt överförmyndaren att inhämta yttranden enligt 16 § andra stycket och utredning enligt 17 §. Detsamma gäller i ett ärende om att ändra ett godmanskap enligt 4 § som handläggs av rätten.

Kungörelse

27 § Rätten ska genast kungöra ett beslut om anordnande eller upphörande av ett förvaltarskap i Post- och Inrikes Tidningar. En sådan kungörelse ska också ske av beslut om ändring av ett förvaltarshaps omfattning enligt 23 § första stycket eller 23 a § andra stycket.

12 kap.

2 §⁹ Gode män och förvaltare ska, i den utsträckning det följer av deras förordnande, se till att den enskildes intressen i ekonomiska och personliga angelägenheter tas om hand och bevaka den enskildes rätt i dessa angelägenheter.

Även om det inte framgår av förordnandet, omfattar den gode mannens eller förvaltarens uppdrag inte sådana tillgångar som har ställts under särskild förvaltning. Är särskild förvaltning anordnad, ska den som utövar förvaltningen årligen lämna en redovisning över förvaltningen till den gode mannen eller förvaltaren, om det faller inom ramen för den gode mannens eller förvaltarens uppdrag att ta emot en sådan redovisning.

Gode män och förvaltare är inte behöriga att företräda den enskilde i frågor om att ingå äktenskap, bekräfta faderskap, upprätta testamente eller liknande frågor av utpräglat personlig karaktär.

3 § Förmyndare, gode män och förvaltare ska omsorgsfullt fullgöra sina skyldigheter. De ska beakta den enskildes vilja eller förmodade inställning när uppdraget utförs och alltid handla på det sätt som bäst gagnar den enskilde.

4 § Den enskildes medel ska i skälig omfattning användas för hans eller hennes uppehälle, utbildning samt nytta och välbefinnande i övrigt. De medel som inte används för sådana ändamål ska placeras tryggt och så att de ger skälig avkastning.

Närmare bestämmelser om hur förvaltningen ska skötas finns i 13–15 kap.

7 a § Gode män och förvaltare ska löpande hålla den enskilde informerad om uppdraget, om det inte finns särskilda skäl mot det.

⁹ Senaste lydelse 2017:311.

Förordnade förmyndare har motsvarande skyldighet i förhållande till omyndiga som har fyllt 16 år.

9 § Förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet står under överförmyndarens tillsyn.

Förmyndare, gode män och förvaltare är skyldiga att lämna överförmyndaren de handlingar och upplysningar om sin verksamhet som överförmyndaren begär.

9 a § Förordnade förmyndare, gode män och förvaltare ska före den 1 mars varje år i en årsberättelse till överförmyndaren redogöra för utförandet av uppdraget under föregående år.

Om uppdraget har upphört, ska den avgående ställföreträdaren inom en månad från det att uppdraget upphörde lämna en slutberättelse för det löpande året fram till dess att ställföreträdarskapet upphörde.

Det som sägs i 14 kap. 19 och 20 §§ gäller även i fråga om årsberättelser och slutberättelser.

16 §¹⁰ Förordnade förmyndare, gode män och förvaltare har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som har varit skäligen motiverade för att fullgöra uppdraget.

Ersättning för utgifter som varit skäligen motiverade får utan att ställföreträdaren visar underlag beviljas med ett belopp som per år motsvarar högst två procent av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

16 a § Arvode och ersättning för utgifter, inklusive de avgifter och skatter som utgår på dem, ska betalas med den enskildes medel i den utsträckning som hans eller hennes beräknade inkomst under det år uppdraget utförs överstiger 2,65 gånger prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken eller hans eller hennes tillgångar under samma år överstiger två gånger prisbasbeloppet. Detta gäller dock inte om det finns särskilda skäl för något annat.

Arvode och ersättning för utgifter som avser vård av någons rätt i oskiftat dödsbo ska betalas med dödsboets medel, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

Arvode och ersättning för utgifter som inte ska betalas med den enskildes eller dödsboets medel ska betalas av kommunen.

16 b § Överförmyndaren beslutar om arvode och ersättning för utgifter till förordnade förmyndare, gode män och förvaltare. Överförmyndaren bestämmer dessutom i vilken utsträckning arvode och ersättning för utgifter ska betalas med medel som tillhör den enskilde.

14 kap.

2 § Om en god mans eller förvaltares uppdrag har utvidgats, ska den gode mannen eller förvaltaren inom en månad från beslutet lämna en förteckning till överförmyndaren över den egendom som omfattas av det utvidgade uppdraget. Förteckningen ska lämnas på heder och samvete.

¹⁰ Senaste lydelse 2010:1203.

15 § Förordnade förmyndare, gode män och förvaltare ska före den 1 mars varje år i en årsräkning till överförmyndaren redogöra för förvaltningen under föregående år av den egendom som har stått under ställföreträdarens förvaltning. Årsräkningen ska lämnas på heder och samvete.

I årsräkningen ska anges den enskildes tillgångar och skulder vid början och slutet av den tid som räkningen avser. Vidare ska en sammanställning göras av inkomster och utgifter under den nämnda tiden. Av årsräkningen ska särskilt framgå hur mycket som har använts för den enskildes uppehälle eller nytta och välbefinnande i övrigt. Om en ställföreträdare har begärt ersättning för utgifter utan att visa underlag enligt 12 kap. 16 § andra stycket ska detta redovisas särskilt i årsräkningen.

18 § Om en förordnad förmyndares, god mans eller förvaltares uppdrag har upphört, ska den som frånträder uppdraget inom en månad därefter lämna en sluträkning till överförmyndaren beträffande den egendom som har stått under hans eller hennes förvaltning. Sluträkningen ska innehålla en redogörelse för förvaltningen under det löpande året fram till dess att ställföreträdarskapet upphörde. Räkningen ska lämnas på heder och samvete.

Det som sägs om årsräkning i 15 § andra stycket gäller också i fråga om sluträkning.

Om omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag har inskränkts, ska en sluträkning lämnas för den egendom som inte längre omfattas av uppdraget.

18 a § Om ett godmanskap enligt 11 kap. 1 § upphör innan tiden för att lämna en årsräkning eller sluträkning som rör förmynderskapet för den omyndige inträffar, får sluträkningen rörande godmanskapet begränsas till att avse en redogörelse endast för de åtgärder som har vidtagits av den gode mannen. I övrigt ska en redogörelse för förvaltningen lämnas av förmyndaren även för den tid godmanskapet har pågått.

19 § Överförmyndaren får besluta att en årsräkning eller sluträkning får lämnas i förenklad form, om det är tillräckligt med hänsyn till ställföreträdarens och den enskildes förhållanden, tillgångarnas art eller värde eller omständigheterna i övrigt. I fråga om årsräkningen får ett sådant beslut meddelas för ett visst år eller tills vidare.

24 §¹¹ Om en förordnad förmyndare, god man eller förvaltare dör, ska dödsboet ansvara för att den enskildes egendom redovisas och åtgärder vid förvaltningens upphörande vidtas enligt detta kapitel. Om ställföreträdaren försätts i konkurs, ska konkursförvaltaren fullgöra dessa uppgifter.

Överförmyndaren får befria dödsboet från skyldigheten att lämna årsräkning, årsberättelse, sluträkning, eller slutberättelse, eller besluta att sådana handlingar får lämnas i förenklad form, om det med hänsyn till dödsboets och den enskildes förhållanden, tillgångarnas art eller värde eller omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl.

25 §¹² Dödsboet efter en förordnad förmyndare, god man eller förvaltare har rätt till ersättning för de utgifter som har varit skäligen motiverade för att fullgöra de uppgifter som anges i 24 §. För sådan ersättning gäller i övrigt vad som föreskrivs i 12 kap. 16–16 b §§.

¹¹ Senaste lydelse 2014:886.

¹² Senaste lydelse 2014:886.

1 § Överförmyndaren ska utöva tillsyn över förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet.

Vid tillsynen ska överförmyndaren se till att den enskildes tillgångar i skäligen omfattning används för hans eller hennes nytta och välbefinnande samt att tillgångarna i övrigt är placerade tryggt och så att de ger skäligen avkastning. Överförmyndaren ska också se till att ställföreträdaren även i övrigt utövar sitt uppdrag i enlighet med den enskildes bästa.

Granskning av verksamheten

3 § Överförmyndaren ska granska förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet med ledning av de förteckningar, årsberättelser, årsräkningar, slutberättelser, sluträkningar samt andra handlingar och uppgifter angående verksamheten som har lämnats.

Överförmyndaren eller den som överförmyndaren utser har rätt att gå igenom de räkenskaper och anteckningar som avses i 12 kap. 5 § samt de värdehandlingar som ställföreträdaren förvarar med anledning av sitt uppdrag. Ställföreträdaren ska hålla dessa handlingar tillgängliga på den tid och plats som överförmyndaren bestämmer.

4 § Överförmyndaren ska i akten anteckna att granskningen av förteckningar, årsberättelser, årsräkningar, slutberättelser, sluträkningar och handlingar enligt 15 kap. 3 och 8 §§ är klar.

Anmärkning mot verksamheten

5 § Om överförmyndaren vid granskningen eller annars finner anledning att rikta anmärkning mot verksamheten, ska ställföreträdaren ges tillfälle att yttra sig inom den tid som överförmyndaren bestämmer.

Om ett yttrande inte lämnas inom den bestämda tiden eller om överförmyndaren anser att yttrandet inte är tillfredsställande, ska en anteckning om anmärkningen göras i akten. Överförmyndaren ska även genast pröva om ett beslut enligt någon bestämmelse i 13 eller 14 kap. behöver meddelas eller om ställföreträdaren bör entledigas eller någon annan åtgärd vidtas. Ställföreträdaren ska underrättas om en sådan anteckning eller åtgärd.

Anmälan vid misstanke om brott

6 a § Om överförmyndaren har anledning att anta att en förordnad förmyndare, god man eller förvaltare har begått ett brott mot den enskilde som har samband med verksamheten och för vilket fängelse är föreskrivet, ska överförmyndaren omedelbart anmäla det till Polismyndigheten eller åklagare.

Överförmyndaren ska inte underrätta ställföreträdaren eller den enskilde om att en anmälan har gjorts, om det är olämpligt.

7 § En omyndig som har fyllt 16 år och den som har en god man eller förvaltare har rätt att ta del av de handlingar som rör ställföreträdarskapet och som förvaras hos överförmyndaren. En sådan rätt har också den enskildes make eller sambo och närmaste släktingar, dock inte om det med hänsyn till den enskildes intressen finns särskilda skäl mot att en sådan person tar del av handlingen.

8 § Sedan överförmyndaren har granskat förmyndarens, gode mannens eller förvaltarens slutberättelse och sluträkning, ska de handlingarna samt de förteckningar, årsberättelser, årsräkningar och handlingar enligt 15 kap. 3 och 8 §§ som förvaras hos överförmyndaren lämnas över till den som är behörig att ta emot redovisning för verksamheten.

Om en förälder enligt 13 kap. 16 § inte är skyldig att lämna en sluträkning när förmynderskapet upphör, ska överförmyndaren lämna över de övriga handlingar som anges i första stycket till den som är behörig att ta emot redovisning för verksamheten, om han eller hon eller föräldern begär det eller överförmyndaren har gjort en anteckning om anmärkning enligt 5 §.

Om handlingar som avses i första eller andra stycket har lämnats till en ny ställföreträdare, ska han eller hon inom två månader därefter återlämna handlingarna till överförmyndaren. Överförmyndaren ska skriftligen upplysa ställföreträdaren om denna skyldighet när handlingarna lämnas ut.

8 a § Om en ställföreträdarens verksamhet har godkänts av den enskilde eller av en ny ställföreträdare innan han eller hon har fått del av de handlingar som avses i 8 § första eller andra stycket, är godkännandet utan verkan.

10 a §¹³ Banker, kreditmarknadsföretag, värdepappersbolag, svenska värdepapperscentraler, kontoförande institut, fondbolag, AIF-förvaltare, förvaringsinstitut, försäkringsföretag och inkassoföretag är skyldiga att på begäran av överförmyndaren lämna de uppgifter som behövs för överförmyndarens tillsyn. Detsamma gäller för utländska företag som driver motsvarande verksamhet från en filial i Sverige.

11 §¹⁴ När en omyndig på grund av arv eller testamente har fått pengar till ett värde som överstiger ett prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken eller med villkor om särskild överförmyndarkontroll, ska den som ombesörjer utbetalningen från dödsboet för den omyndiges räkning sätta in medlen hos bank eller kreditmarknadsföretag, med uppgift om att medlen inte får tas ut utan överförmyndarens tillstånd.

Skyldigheten att sätta in medlen hos bank eller kreditmarknadsföretag gäller även

1. försäkringsgivare vid utbetalning av försäkringsbelopp som den omyndige har rätt till,
2. pensionssparinstitut vid utbetalning enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande,
3. PEPP-sparinstitut vid utbetalning från sparande i en sådan PEPP-produkt som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1238,
4. Brottsoffermyndigheten vid utbetalning av ersättning enligt brottskadlagen (2014:322),
5. huvudman vid utbetalning av skadestånd enligt 6 kap. 12 § skollagen (2010:800), och
6. myndighet som betalar ut ersättning med anledning av skadeståndsanspråk mot staten.

Om betalningen avser en periodisk förmån, gäller skyldigheten att sätta in medlen hos bank eller kreditmarknadsföretag endast när den första utbetalningen görs.

¹³ Senaste lydelse 2020:1027.

¹⁴ Senaste lydelse 2022:1747.

När en utbetalning enligt första eller andra stycket görs, ska den som ombesörjer utbetalningen genast göra en anmälan till förmyndaren och överförmyndaren. En sådan anmälan ska också göras om en omyndig på grund av arv eller testamente har fått värdehandlingar till ett värde som överstiger det belopp som anges i första stycket eller med villkor om att värdehandlingarna ska stå under särskild överförmyndarkontroll.

11 a § Bestämmelserna i 11 § gäller inte vid utbetalning av medel som den omyndige får förvalta själv. Bestämmelserna i 11 § andra–fjärde styckena gäller inte heller om utbetalning görs från en försäkring som har tagits inom ramen för en rörelse.

11 b § Bestämmelserna i 11 och 11 a §§ gäller också vid betalning eller utgivande av värdehandlingar till en enskild för vilken det har förordnats en god man med uppgift att se till att hans eller hennes ekonomiska angelägenheter tas om hand eller för vilken det har förordnats en förvaltare.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för överförmyndaren att föra förteckningar och lägga upp akter samt expediera handlingar.

13 § Överförmyndaren får förelägga en förmyndare, god man eller förvaltare att fullgöra sina skyldigheter enligt 3 § andra stycket eller 8 § tredje stycket i detta kapitel eller enligt 12 kap. 9, 9 a eller 13 §, 13 kap. 3, 14, 15 eller 18–21 §, 14 kap. 1, 2, 15, 16, 18, 18 a eller 21–23 § eller 15 kap. 3 eller 8 §. Ett sådant föreläggande får förenas med vite. Innan ett vitesföreläggande beslutas, ska överförmyndaren skriftligen upplysa ställföreträdaren om den skyldighet och de bestämmelser som finns och ge ställföreträdaren skälig tid att lämna en angiven handling eller rätta sig efter ett beslut.

Frågor om utdömmande av vite prövas av tingsrätt. I fråga om föreläggande och utdömmande av vite gäller i övrigt lagen (1985:206) om viten.

I anslutning till att ett vite döms ut får rätten besluta om ett nytt föreläggande förenat med vite.

Tillsyn och utformning av handlingar

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den närmare utformningen av ställföreträdarens förteckningar, årsräkningar, årsberättelser, sluträkningar, slutberättelser och handlingar som avses i 15 kap. 3 och 8 §§ samt om överförmyndarens tillsyn över ställföreträdare.

18 kap. Ställföreträdarregistret

Ett ställföreträdarregister

1 §¹⁵ Det ska föras ett ställföreträdarregister med uppgifter om förordnade förmyndare, gode män och förvaltare samt om dem som har en sådan ställföreträdare. Ställföreträdarregistret ska föras av den myndighet som regeringen bestämmer (registermyndigheten).

Syftet med ställföreträdarregistret är att tillhandahålla information om det som ingår i registret.

¹⁵ Tidigare 18 kap. 1 § upphävd genom 1988:1251.

Förhållandet till annan reglering

2 §¹⁶ Detta kapitel innehåller bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandlingen av personuppgifter enligt detta kapitel gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet.

Personuppgiftsansvar

3 §¹⁷ Registermyndigheten är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som görs i ställföreträdarregistret.

Ändamålet med behandlingen av personuppgifter

4 §¹⁸ Personuppgifter i ställföreträdarregistret får behandlas om det är nödvändigt för verksamhet som staten eller en kommun ansvarar för enligt lag eller annan författning och för att tillhandahålla uppgifter om innehållet i registret till den som begär sådana uppgifter.

Personuppgifter som får behandlas enligt första stycket får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Sådana personuppgifter får även behandlas för framställning av avidentifierad statistik och av registerutdrag.

Känsliga personuppgifter

5 §¹⁹ Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning får behandlas, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Sökbegränsningar

6 §²⁰ Sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på uppgifter om personers hälsa eller på uppgifter om att personerna har en god man eller förvaltare, får endast göras om det är nödvändigt för verksamhet som staten eller en kommun ansvarar för enligt lag eller annan författning.

Elektroniskt utlämnande av personuppgifter

7 §²¹ Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt om det inte är olämpligt.

¹⁶ Tidigare 18 kap. 2 § upphävd genom 1988:1251.

¹⁷ Tidigare 18 kap. 3 § upphävd genom 1988:1251.

¹⁸ Tidigare 18 kap. 4 § upphävd genom 1988:1251.

¹⁹ Tidigare 18 kap. 5 § upphävd genom 1988:1251.

²⁰ Tidigare 18 kap. 6 § upphävd genom 1988:1251.

²¹ Tidigare 18 kap. 7 § upphävd genom 1988:1251.

Upplysning om föreskrifter

8 §²² Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om registret och dess innehåll samt om tillgången till registret och registerutdrag.

19 kap.

Överförmyndarens verksamhet

3 §²³ Överförmyndarens verksamhet ska vara av god kvalitet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande följas upp, utvecklas och säkras.

Överförmyndaren ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom överförmyndarens verksamhetsområde.

7 a § Kommunfullmäktige får återkalla uppdragen för överförmyndare och ersättare för överförmyndare vid sådana förändringar i kommunens organisation som innebär att det i stället för överförmyndare ska finnas en överförmyndarnämnd eller en gemensam överförmyndarnämnd.

Beslut av överförmyndaren och överförmyndarnämnden

13 §²⁴ Om det framkommer skiljaktiga meningar i en överförmyndarnämnd i ett ärende enligt denna balk, tillämpas föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning i tvistemål. I 30 § förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om rätt att få en avvikande mening antecknad.

13 a § Ett protokoll hos överförmyndare eller överförmyndarnämnd i ett annat ärende än enligt denna balk behöver endast innehålla en förteckning över dem som har deltagit i handläggningen samt beslutet i ärendet.

14 a § Överförmyndarnämnden får uppdra åt ordföranden eller en annan ledamot som nämnden har utsett att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Överförmyndaren får uppdra åt en kommunal tjänsteman med den kompetens som behövs att avgöra sådana ärenden på överförmyndarens vägnar.

Beslutet ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde eller till överförmyndaren så snart det kan göras.

Länsstyrelsens tillsyn

17 §²⁵ Länsstyrelsen ska utöva tillsyn över överförmyndares och överförmyndarnämnders verksamhet.

²² Tidigare 18 ka. 8 § upphävd genom 1988:1251.

²³ Tidigare 19 kap. 3 § upphävd genom 1974:1038.

²⁴ Senaste lydelse 2018:777.

²⁵ Senaste lydelse 2008:910.

17 a § Den myndighet som regeringen bestämmer ska

- med råd stödja överförmyndarna och överförmyndarnämnderna i deras verksamhet och främja en enhetlig rättstillämpning, och
- se till att utbildningen av överförmyndarna, ledamöterna i överförmyndarnämnderna och ersättare är tillfredsställande.

Överförmyndarens ansvar för utbildning och information

18 §²⁶ Överförmyndaren eller överförmyndarnämnden ansvarar för att en god man eller förvaltare genomgår introduktionsutbildning och annan utbildning som ställföreträdaren behöver med anledning av sitt uppdrag.

18 a § Innan någon förordnas som förmyndare, god man eller förvaltare ska överförmyndaren informera honom eller henne om vilka uppgifter som kan förväntas ingå i uppdraget. Överförmyndaren ska dokumentera den information som har lämnats.

I samband med förordnandet ska överförmyndaren också lämna information om ställföreträdarskapet till den enskilde. Informationen ska till sättet och innehållet vara anpassad till den enskilde. Information ska också finnas tillgänglig på kommunens webbplats.

Ansvariga länsstyrelser

20 §²⁷ Den eller de länsstyrelser som regeringen bestämmer ansvarar för uppgifter enligt detta kapitel.

20 kap.

11 §²⁸ Beslut som tingsrätten har meddelat under rättegången i frågor som avses i 6 kap. 18 a § tredje stycket eller 20 §, 7 kap. 15 §, 10 kap. 16 eller 17 § eller 11 kap. 18 § eller 23 a § andra stycket ska överklagas särskilt.

Ett beslut enligt 6 kap. 17 c § om att ta upp ett yrkande om vårdnad, boende eller umgänge till prövning trots att en förälder inte har deltagit i informationssamtal får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft

- a) den 1 januari 2028 i fråga om 11 kap. 12 b § och 18 kap.,
- b) den 1 januari 2029 i fråga om 19 kap. 19 och 20 §§ och
- c) i övrigt den 1 juli 2026.

2. Ärenden som har inletts vid tingsrätten före den 1 juli 2026 men ännu inte har avgjorts den dagen ska handläggas enligt äldre föreskrifter.

3. En god man eller förvaltare som har förordnats före den 1 januari 2028 ska genomgå den utbildning som anges i 11 kap. 12 b § senast den 31 december 2028.

4. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om uppbyggnaden av ställföreträdarregistret.

²⁶ Senaste lydelse 2014:886.

²⁷ Senaste lydelse 2014:886.

²⁸ Senaste lydelse 2021:528.

På regeringens vägnar

SFS 2026:490

GUNNAR STRÖMMER

Erik Hällströmer
(Justitiedepartementet)